

THE DIGITAL TRANSFORMATION OF THE NATIONAL LIBRARY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA: IS IT READY FOR THE NEXT DECADE OF DIGITAL CHANGE OR NOT?

TRANSFORMAREA DIGITALĂ A BIBLIOTECII NAȚIONALE A REPUBLICII MOLDOVA: ESTE PREGĂTITĂ PENTRU URMĂTORUL DECENIU AL SCHIMBĂRILOR DIGITALE SAU NU?

Diana SILIVESTRU¹⁵¹, doctorandă

Abstract: *The article refers to the current situation of public libraries in the context of the digitization of library activity and services. It provides an overview of the digitization efforts of the National Library of the Republic of Moldova, and how the library transforms its digital collection according to the request for data and collections that improve the accessibility and use of digital resources.*

Keywords: *National Library of the Republic of Moldova, Japan International Cooperation Agency, National Digital Library, National Program “Memory of Moldova”, cultural heritage, digitization.*

JEL CLASSIFICATION: D83

1. Introducere

Pandemia COVID-19 a generat o criză la nivel mondial care a reclamat din partea tuturor acțiuni rapide și soluții inedite. Noul coronavirus a schimbat radical viețile tuturor și a pus la încercare sistemele de sănătate, cele de protecție socială, economice, precum și cele culturale. Acum mai mult ca oricând tehnologiile informaționale și de comunicare au jucat un rol enorm în depășirea crizei, au permis lumii să rămână conectată. În pofida acestor condiții deosebite, instituțiile culturale, cu precădere bibliotecile au încercat să se orienteze pe mediul digital și să mențină contactul cu utilizatorii prin oferirea unei game largi de servicii informaționale, asigurând funcționalitatea sa în mediul online. Este evident, că, în situația creată de pandemia generată de COVID 19, activitatea de digitizare, resursele digitale și oferirea accesului la valorile patrimoniului cultural scris capătă o nouă dimensiune și amploare, acestea sunt mai necesare ca niciodată.

În această lucrare ne-am propus să analizăm care este situația tehnologică și digitală a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova în următorul deceniu de dezvoltare, ce potențial tehnologic dețin bibliotecilor publice în contextul noului Proiect Național 2021, care sunt principalele probleme cu care se confruntă domeniul digital și în ce măsură suntem pregătiți pentru valorificarea conținutului digital național.

2. Situația actuală privind informatizarea bibliotecilor publice în contextul Proiectului Național 2021 - declarat an al amplificării digitalizării activității bibliotecilor din Republica Moldova

Anul 2021 – pentru comunitatea bibliotecară din Republica Moldova a fost declarat an al amplificării digitalizării activității bibliotecilor. Această decizie a fost fundamentată pe realitățile „noii normalități”, dar și pe faptul că pe timp de pandemie au fost vizibile doar bibliotecile care au avut în dotare tehnologii și bibliotecari pregătiți pentru a le face față. Deși, pandemia Covid – 19 a oferit șansa bibliotecilor să se reinventeze, biblioteca și-a definit esența ca instituție publică, multe biblioteci s-au autodepășit, au învățat lucruri noi, acum marile provocări se dau în mediul

---

¹⁵¹ E-mail: lupusor.diana@gmail.com, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Centrul Național de Digitizare.

online. Proiectul Național al Anului 2021 stabilește unele priorități strategice, dintre care: *tehnologiile informaționale în activitatea bibliotecilor – imperativul supraviețuirii, incluziunea digitală a personalului de specialitate din biblioteci, dezvoltarea serviciilor în bază de TIC, accesibile de la distanță.* (Identitatea bibliotecii în noua normalitate: tendințe și priorități 2021. Prioritățile naționale 2021). În noua normalitate, bibliotecile au fost nevoite să caute și să găsească cele mai bune modalități de adaptare a serviciilor oferite la noul context, alte formule prin care să ajungă la publicul lor, să identifice noi oportunități și procedee prin care să țină „viu” patrimoniul cultural acumulat, de-a lungul timpului, în colecțiile lor.

În Hotărârea Guvernului Republicii Moldova Nr. 478 din 04.07.2012 „Cu privire la Programul național de informatizare a sferei culturii pentru anii 2012-2020” (Hotărârea Guvernului Republicii Moldova Nr. 478 din 04.07.2012 „Cu privire la Programul național de informatizare a sferei culturii pentru anii 2012-2020) este stipulată digitalizarea activității în ansamblu a bibliotecilor și digitalizarea patrimoniului național cultural care constituie a fi unele dintre obiectivele principale. Tot această hotărâre mai menționează faptul că prin programul de digitalizare a bibliotecilor este recunoscută importanța bibliotecilor ca punct de acces al informației, ca instrument de dezvoltare educațională și, totodată, ca punct de acces al serviciilor publice. Serviciile prestate de bibliotecile publice cuprind servicii de împrumut, de rezervare online a unei cărți, de accesare online a cărților, de utilizare a internetului și de utilizare a materialelor de studiu online. Mai mult ca atât, în toate programele și strategiile de țară (Hotărârea Guvernului Republicii Moldova Nr. 857 din 31-10-2013 cu privire la Strategia națională de dezvoltare a societății informaționale “Moldova Digitală 2020”) printre obiectivele urmărite se mai numără: reducerea decalajelor digitale, dezvoltarea competențelor digitale, dotarea bibliotecilor și altor instituții cu echipament necesar pentru digitizare, asistența utilizatorilor pentru valorificarea conținutului științific digital, creșterea vizibilității interne și internaționale a acestuia.

Potrivit datelor statistice privind activitatea Sistemului Național de biblioteci în anii 2017-2020, reflectate în tabelul de mai jos, ne punem întrebarea: În ce măsură se pot descurca bibliotecile publice de toate tipurile fără TIC în dotare, în contextul în care din cele 2655 de biblioteci publice de toate tipurile, doar 1832 (68,7%) dețin calculatoare și doar 144 sau 5,4% dispun de site-uri sau bloguri? (Date statistice privind activitatea Sistemului Național de Biblioteci în anii 2017-2020).

Tabel 1. Date statistice privind activitatea Sistemului Național de biblioteci în anii 2017-2020

	2017	2018	2019	2020
Biblioteci publice de toate tipurile	2704	2690	2679	2655
Biblioteci care dețin calculatoare	1692	1774	1811	1832
Biblioteci conectate la internet	1527	1566	1621	1683
Nr. de pagini web și bloguri	28/122	30/115	29/115	31/120

Problema informatizării bibliotecilor este una națională, multe biblioteci, alături de alte organizații din sectorul public, s-au confruntat în ultimii ani cu reduceri de bugete și dotări tehnologice, în rezultat avem astăzi ceea ce avem, biblioteci care activează în lipsă de TIC în dotare și o gamă joasă de servicii dezvoltate în bază de TIC.

La nivel național, printre problemele actuale din Republica Moldova, ar trebui să menționăm:

- Absența unei strategii naționale stabilite și funcționale în domeniul digitalizării, accesibilității online și conservării, care duce la lipsa coordonării între inițiative locale separate;
- Lipsa de înțelegere și soluții practice cu privire la importanța unor aspecte precum standarde și softuri comune de calitate și interoperabilitate;

- Nevoia unei cooperări mai bune la nivel local și național, întrucât patrimoniul cultural este patrimoniul pe care îl împărtășim cu toții;

- Lacunele din legile și reglementările legislative naționale legate de digitalizare duc la dificultăți pentru factorii de decizie din instituțiile din sectorul patrimoniului cultural;

Dacă ar fi să rezumăm situația actuală din Republica Moldova, am putea trage următoarele concluzii de bază:

- Colecțiile locale/regionale au importanță națională și europeană, dar sunt subreprezentate în spațiul digital.

- Experiența în digitalizare este sporadică și sub-nivel, proiectele de digitalizare în masă sunt lipsă, iar cele mici sunt răzlețe și nesemnificative.

- Munca de digitalizare în sine nu a fost realizată în proporție de 100 %, astfel țara nu corespunde priorităților actuale stipulate în strategiile naționale;

- Nu este disponibil niciun program guvernamental sau un fond separat destinat în mod special proiectelor de digitalizare (respectiv finanțare), digitalizarea în Republica Moldova depinde puternic de sprijinul financiar extern.

Problemele enunțate mai sus pun obstacole în calea digitalizării în masă în Republica Moldova. Pentru a schimba aceste lucruri, sunt necesare eforturi serioase în viitor. În același timp există posibilități potențiale de îmbunătățire a situației care pot stimula activități de digitalizare, așa precum:

- Crearea unei infrastructuri comune pentru activitatea principalelor instituții de patrimoniu cultural: alocarea investițiilor financiare necesare;

- Depășirea practicii inițiativelor izolate la scară mică și promovarea unei tendințe către activități complementare structurate;

- Crearea unei rețele metodologice comune pentru instituțiile care gestionează diferite tipuri de patrimoniu;

- Crearea de programe naționale structurate de formare în domeniul conservării digitale și al accesibilității online.

2.1. În ce măsură este pregătită Biblioteca Națională a Republicii Moldova pentru un nou deceniu al schimbărilor digitale?

Pe linia digitalizării, Biblioteca Națională a Republicii Moldova pe perioada Programului național de informatizare a sferei culturii pentru anii 2012-2020 a fost nevoită să supraviețuiască din punct de vedere tehnologic pe cont propriu și din proiecte externe. Procesul de dotare tehnologică și digitalizare a luat amploare la BNRM în anul 2008, atunci când BNRM devine membru TEL, fiind deja membru cu drepturi depline a Conferinței Directorilor Bibliotecilor Naționale ale țărilor membre ale UE (din 2005) și aderă ulterior la Biblioteca Digitală Europeană (TEL – The European Library), un program derulat la nivelul Uniunii Europene, care prin intermediul proiectului FUMAGABA obține finanțare pentru achiziționarea unui scanner manual de carte veche și rară, server performant și soft de bibliotecă digital, lansând în 2010 proiectul Biblioteca Națională Digitală Moldavica (BND Moldavica) - www.moldavica.bnrm.md (Silvestru, 2019, p. 152)

Deși, timp de 10 ani, activitatea de digitalizare a decurs lent și n-a putut lua amploarea preconizată, principalul motiv fiind insuficiența echipamentelor performante, digitalizarea patrimoniului documentar al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (BNRM) și dezvoltarea Bibliotecii Naționale Digitale Moldavica reprezintă o direcție prioritară în programul de dezvoltare a infrastructurii tehnologice a bibliotecii. De rând cu realizările obținute pe parcursul ultimilor ani, BNRM se confruntă în continuare cu probleme dificile ce au impact negativ asupra dezvoltării bibliotecii, aceasta fiind limitată în echipamente și tehnologii digitale, mijloace financiare insuficiente în raport cu statutul, misiunea, funcțiile și atribuțiile specifice unei biblioteci naționale.

Informatizarea și asigurarea tehnologică a BNRM este necesară a fi apropiată de modelul de infrastructură tehnologică în acest sens al bibliotecilor naționale europene, membre ale CENL: Biblioteca Națională a Marii Britanii, Biblioteca Națională a Franței, Biblioteca Națională a Olandei, Biblioteca Națională a Finlandei, ș.a.

Legea cu privire la biblioteci, aprobată de Parlamentul Republicii Moldova la 20 iulie 2017 și intrată în vigoare începând cu 18 februarie 2019 stipulează că „Biblioteca Națională a Republicii Moldova constituie Biblioteca Națională Digitală „Moldavica”, care include documente ce fac parte din patrimoniul cultural național mobil, deținute de biblioteci, muzee și arhive” (Legea cu privire la biblioteci nr. 160 din 20.07.2017)

În prezent, Biblioteca Națională Digitală Moldavica oferă acces integrat la publicațiile de patrimoniu, aproximativ 6553 de unități bibliografice (a se vedea Figura 1) – toate din colecțiile BNRM, cărți, manuscrise, tipărituri vechi și rare, alte documente patrimoniale incluse în Registrul programului național „Memoria Moldovei” (Raportul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova pentru anul 2020, 2021).

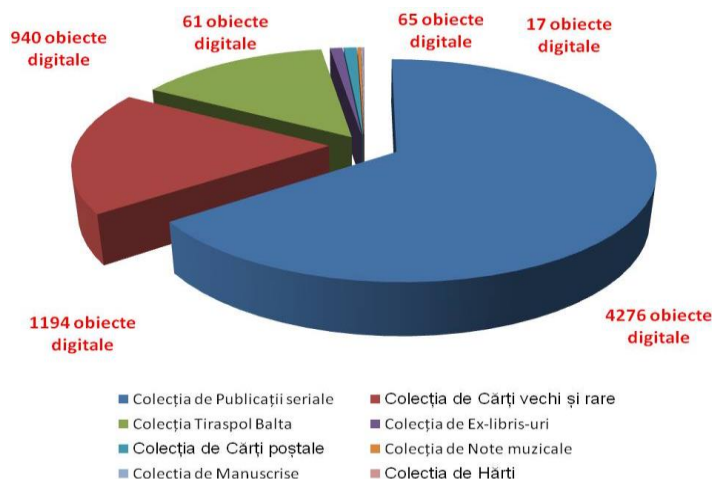

Figura 1. Colecțiile BND Moldavica

Sursa: Raportul BNRM pentru anul 2020

Informații mai ample privind activitatea BND Moldavica în colaborare cu partenerii strategici pe linia Programului Național „Memoria Moldovei” poate fi regăsită în articolul publicat în revista de specialitate Biblioteca (Silvestru, 2021, p. 6).

3. Proiectul de îmbunătățire a echipamentelor de digitalizare a activității Bibliotecii Naționale

Conform Strategiei de dezvoltare a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova 2019 – 2021 (Strategia de dezvoltare BNRM, 2019) digitalizarea patrimoniului cultural scris din biblioteci și integrarea lor în circuitul informațional național, european și universal rămâne o direcție prioritară de acțiune pentru BNRM. Una din direcții prioritare constituie a fi și îmbunătățirea echipamentului de digitizare, precum și extinderea Bibliotecii Naționale Digitale Moldavica (Program de activitate, 2021). În scopul digitalizării celor mai valoroase lucrări de patrimoniu și pentru a asigura prezervarea și păstrarea pentru generațiile viitoare, dar și asigurarea accesului la aceste valori, BNRM a solicitat ajutorul Agenției Japoneze de Cooperare Internațională pe marginea îmbunătățirii echipamentelor de digitizare și crearea în baza secției Colecției digitale a Centrului Național de Digitizare. Ideea a avut ca punct de pornire Grantul de susținere a culturii (Cultural Grant) al Japoniei, anunțat în 2018 de către Ministerul Afacerilor Externe al Japoniei în cadrul Proiectului Cultural Grant Assistance (Osoianu, 2020, p. 27). De-a lungul multor eforturi depuse și persoane implicate în mai multe etape ale acestui proiect, într-un final, a fost acceptat

Proiectul de digitalizare a activității Bibliotecii Naționale pe marginea îmbunătățirii echipamentelor de digitizare. Grantul, în valoare de 409 de mii dolari SUA, este destinat conservării și protejării patrimoniului cultural în cadrul instituțiilor sistemului național de biblioteci și lărgirii accesului cetățenilor la informație prin achiziționarea echipamentului modern și digitalizarea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (Osoianu, 2020, p. 28). Proiectul prevede procurarea a patru scanere pentru cărți: unul automat, 2 semiautomate, un scanner pentru microfise și un server de capacitate mare pentru stocarea informației digitizate. Cu echipamentele menționate, Biblioteca Națională va digitiza lucrările de patrimoniu și cele cu solicitare sporită din partea utilizatorilor din colecțiile bibliotecii.

În vederea implementării în continuare a proiectului, BNRM își va concentra efortul de realizare, susținere și coordonare a acțiunii de digitizare pe două direcții:

- 1) Realizarea activității de digitizare în 3 etape
- 2) Dezvoltarea și extinderea în continuare a Bibliotecii Naționale Digitale “Moldavica”

În I etapă a acestui proiect, BNRM va acorda prioritate colecțiilor proprii, în special cele de patrimoniu, în cea de-a II-a etapă, BNRM va coordona procesul digitizare a colecțiilor de patrimoniu din cadrul partenerilor BNRM pe linia Programului Național Memoria Moldovei. Urmează ca la această etapă să fie integrate obiectele digitale ale tuturor documentelor incluse în Registrul Programului Național „Memoria Moldovei”, cuprinse în colecțiile celor 7 biblioteci mari, 5 muzee, a Camerei Naționale a Cărții și Agenției Naționale a Arhivelor. Iar în cea de-a III-a etapă va fi extinsă digitizarea la toate nivelurile, se va acorda o atenție sporită lucrărilor foarte valoroase ce se vor regăsi în colecțiile bibliotecilor mari din Chișinău și în cele din 37 de biblioteci municipale, raionale, orășenești din întreaga republică. Unicitatea colecțiilor acestui proiect va fi determinată în mare măsură de colecțiile sale speciale - colecția de documente numerice de Moldavistică, documente numerice referitoare la Exteriorica, colecția de cărți și manuscrise rare, colecția de hărți, colecția de partituri și materiale audiovizuale, colecția de artă, colecția de microfilme și microfise, etc.

Pornind de la prima etapă de implementare, continuând cu tot parcursul de implementare și până la sustenabilitatea acestui proiect va fi necesar utilizarea unui soft complex de bibliotecă digitală, care ar permite gestionarea conținutului digitizat creat. De menționat faptul că, partea de software nu a constituit obiectul acestui proiect, proiectul japonez acoperă doar partea de asigurare/îmbunătățire cu echipament de digitizare. În această ordine de idei, instituția BNRM fiind pusă în situația de a se descurca cu dotarea software ce are la moment.

Implementarea software pentru BND Moldavica este asigurată de mai bine de 10 ani de softul open source Greenstone Digital Library (Modelul strategic al BND Moldavica, 2008, p. 2). În toți acești ani, Biblioteca Națională a mers pe calea modelelor open source. Chiar dacă softul acoperă funcționalitatea de bază a unui software de depozitare contemporan, este flexibil și ușor de utilizat, totuși, mai este nevoie de funcționalități diverse de implementare și soluții de proiectare îmbunătățite din partea personalului IT specializat pentru dezvoltarea și personalizarea colecțiilor. Este imperios necesar dezvoltarea unui sistem integrat de bibliotecă electronică în care se poate realiza și circuitul de achiziție digitală, precum și cel de evidență al documentelor digitizate.

În vederea realizării obiectivelor proiectului „Îmbunătățirea echipamentului de digitalizare al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova”, BNRM a efectuat până la această etapă un șir de lucrări, după cum urmează:

- 1) Dezvoltarea tehnologică și infrastructurală a spațiului funcțional destinat creării Centrului Național de Digitizare (CND): reparație și dotare cu mobilier specializat.
- 2) În martie 2021 a fost avizat pozitiv aprobarea unei noi organigrame. Conform noului ordin, a fost substituită subdiviziunea Colecții digitale în subdiviziunea Centrul Național de Digitizare, completarea statelor de personal, ajustarea cadrului legal de organizare și funcționare a Centrului Național de Digitizare (ROF, fișe de post, etc.).

3) În luna mai, anul curent, colegii de la JICA s-au ocupat de pregătirea și desfășurarea proiectului de ofertare/ licitație privind procurarea de echipamente de digitizare, partea de contribuție a instituției BNRM fiind coordonarea achizițiilor de echipament cu JICA, furnizori etc.

4) Sunt în curs de elaborare și perfectare un set de instrumente și proceduri de lucru pentru activitatea de digitizare: planul instituțional cu privire la prioritizarea colecțiilor pentru digitizare, metodologia de selectare a documentelor pentru digitizare, proiecte - contract cu privire la dreptul de autor pentru resursele electronice create, prin digitizare, acte interne de evidență a documentelor electronice, etc.

Digitizarea documentelor este un proces continuu, care odată început, necesită un efort permanent și investiție financiară. Deși au fost înregistrate rezultate pozitive, considerăm necesar de a continua lucrările în acest domeniu. Mai mult ca atât, realizarea acestui proiect este asigurată prin existența în Biblioteca Națională a unor premise favorabile:

- *Resurse umane – forța de muncă competentă și specializată în desfășurarea activităților din cadrul proiectului*

- *Experiența de lucru în domeniul digitizării documentelor*

- *Resurse tehnice – rețea locală de calculatoare, acces la INTERNET, stații grafice și echipamente de digitizare (scanner-ul Atiz Book Drive DIY, scannere de format A4 și A3)*

- *Resurse informaționale - colecții de documente patrimoniale, baza de date TinRead, SIBIMOL, etc.*

Proiectul va face o dovadă a conceptului de reutilizare și îmbogățire a conținutului de la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, a celor mai importante instituții deținătoare patrimoniu din Chișinău și a altor 37 de biblioteci raionale, orășenești din întreaga republică.

3.1. Principalele provocări și angajamente

În era digitală, cantitatea de date produse crește exponențial. Viteza cu care tehnologia se uzează moral, frecvența cu care apar pe piață noile versiuni software care nu sunt întotdeauna compatibile cu produsele create anterior, succesiunea generațiilor de hardware reprezintă o problemă în procesul de preservare.

Biblioteca Națională și alte instituții responsabile de crearea și gestionarea conținutului digital se confruntă în prezent cu unele provocări de infrastructură IT cum ar fi: colectarea și transferul de date către alte sisteme, servicii în rețea și web, stocarea datelor pe termen lung, backup gestionat, și anume backup-ul resurselor digitale privind recuperarea în caz de dezastru, diverse garanții și verificări pentru a proteja împotriva pierderii de date și pentru a asigura integritatea datelor. Instituțiile de memorie culturală nu se mai pot baza pe vechile metode de stocare a datelor și transmiterea cunoștințelor generațiilor viitoare. Biblioteca Națională ca și multe instituții cu bugete mai mici a trebuit să aleagă tehnologia de stocare, precum discurile optice sau HDD-urile care pot fi înregistrate, în loc de tehnologia de stocare profesională. Cea mai folosită metodă de preservare este migrarea, adică transferul periodic al materialelor digitale de la o configurație hardware sau software la alta, sau de la o generație de tehnologie de calculatoare la alta.

Problema respectării dreptului de autor în contextul digitalizării patrimoniului cultural și dezvoltării bibliotecilor digitale în Uniunea Europeană și Republica Moldova au constituit subiecte importante pe agenda forurilor și seminarelor din ultimii ani. Reglementările cu privire la aspecte cum ar fi drepturile de autor, operele orfane, protecția datelor și informațiilor din sectorul public, pun în dificultate bibliotecile atunci când vine vorba de creare de colecții și servicii în baza de TIC accesibile fără restricții de acces sau constrângeri temporale sau geografice unui public cât mai larg.

BNRM își propune în continuare să lucreze asupra următoarelor strategii și documente pentru a-și susține fluxul de lucru:

- *Politica privind dispozițiile adecvate pentru respectarea drepturilor de autor, licențierea digitală și tratarea materialelor publicate cu mecanisme de protecție tehnologică,*

- Politica și planificarea legată de scenariile viitoare privind conținutul digital-născut și depozitul legal digital,

- Politică clară privind prezervarea digitală, abordarea și stabilirea unor norme generale cu privire la metodele de prezervare, cu rang de standarde internaționale, astfel încât moștenirii culturale reprezentată de BND Moldavica să-i fie garantată supraviețuirea.

Prin atribuțiile conferite de cadrul legal, prin structură și organizare Biblioteca Națională a Republicii Moldova este instituția ce poate coordona și consolida atât la nivelul Programului Național “Memoria Moldovei” cât și a Sistemului Național de Biblioteci activitatea de digitizare și de constituire a Bibliotecii Digitale Naționale. Avem speranța că rezultatele finale ale proiectului vor consta într-un set de servicii disponibile pe internet și în soluții software reutilizabile open-source, ceea ce vor constitui ulterior premise fiabile pentru dezvoltarea și crearea unei Bibliotecii Naționale Digitale – o platformă de agregare și recoltare a conținutului digital din cadrul instituțiilor partenere și cele deținătoare de patrimoniu național scris și imprimat.

4. Concluzii

Analizând bine situația actuală și încercând să privim în viitor, ei bine, atunci, putem zice că ne așteaptă încă multe provocări, dar cert este faptul că tehnologia digitală oferă un imens potențial de dezvoltare. Deși digitalizarea este inclusă printre domeniile prioritare ca subiect general, acest lucru nu este suficient pentru succesul eforturilor diferitor instituții deținătoare de patrimoniu cultural. În această ordine de idei este nevoie urgentă de mai multe eforturi interconectate: crearea unui cadru național, stimularea activității de digitalizare la scară largă, promovarea cooperării instituțiilor locale și îmbunătățirea excelenței în profesie.

Începând cu anul 2022, în acest început de nou deceniu, preocupările și miza noastră este ca BNRM să dețină capacitatea tehnologică adecvată pentru a crea colecții în diferite formate și să asigure accesul publicului la ele. Iar finalitatea cu succes privind implementarea acestui proiect ambițios, va fi un rezultat prin care BNRM își va putea îndeplini misiunea sa esențială, și anume de a asigura accesul la colecțiile sale, atât generației de azi, cât și celor viitoare.

Referințe

1. Date statistice privind activitatea Sistemului Național de Biblioteci în anii 2017-2020 (2017). <http://bnrm.md/files/accesDedicat/Date%20statistice%20comparative%20Sistemul%20Na%20C8%9Bional%20de%20Biblioteci%20C3%AE%20anii%202017-2020.pdf>
2. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova Nr. 478 din 04.07.2012 „Cu privire la Programul național de informatizare a sferei culturii pentru anii 2012-2020 (2012). https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=20148&lang=ro
3. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova Nr. 857 din 31-10-2013 cu privire la Strategia națională de dezvoltare a societății informaționale “Moldova Digitală 2020” (2013). https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=49441&lang=ro
4. Identitatea bibliotecii în noua normalitate: tendințe și priorități 2021. Priorități naționale 2021 (2021). <http://bnrm.md/files/accesDedicat/Priorit%20C4%83%20C8%9B%20profesionale%202021.pdf>
5. Legea cu privire la bibliotecii nr. 160 din 20.07.2017 (2017). <http://www.bnrm.md/files/accesDedicat/Lege-cu-privire-la-bibliotecii.pdf>
6. Modelul strategic al BND Moldavica / Biblioteca Națională a Republicii Moldova (2006). <http://moldavica.bnrm.md/despre.html>
7. OSOIANU, Vera (2020). *Preistoria unui proiect cu țintă în viitor*. Chișinău: Tipografia „Primex-Com”, 27 - 30.
8. *Programul de activitate al instituției publice Biblioteca Națională a Republicii Moldova pentru anul 2021* (2021). Chișinău.
9. *Raportul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova pentru anul 2020* (2021). Chișinău: Tipografia „Primex-Com”.
10. SILIVESTRU, Diana (2021). *Angajamentul digital al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova în contextul proiectului național 2021 - declarat an al amplificării digitalizării activității bibliotecilor*. https://www.bibnat.ro/dyn-doc/publicatii/Revista%20Biblioteca%204_2021_site.pdf
11. SILIVESTRU, Diana (2019). *Biblioteca Națională Digitală Moldavica în contextul societății informației și cunoașterii*. [http://bnrm.md/files/publicatii/Monografii-BNRM-meridianul-zero-Sistemului-National-Biblioteci-\(1991-2016\).pdf](http://bnrm.md/files/publicatii/Monografii-BNRM-meridianul-zero-Sistemului-National-Biblioteci-(1991-2016).pdf)
12. *Strategia de dezvoltare a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova 2019 – 2021* (2019). <http://bnrm.md/files/biblioteca/Strategia%20de%20dezvoltare%202019-2021.pdf>